

RASPROSTRANJENJE I SASTAV ŠUMA
DALMATINSKOG CRNOG BORA
(*PINUS DALMATICA* Vis. s. l.) U PODRUČJU
BIOKOVA

(Prethodni izvještaj)

RADOVAN DOMAC

(Iz Botaničkog instituta Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu)

Ove sam podšume proveo u vezi s navedenim problemom, a potporom Rektorata Sveučilišta, neko vrijeme na istraživanjima u području Biokova (potkraj lipnja i početkom srpnja). Na temelju pregleda sa-branog herbarskog materijala, učinjenih fitocenoloških snimaka i ostalog, može se prethodno utvrditi ovo:

Problematika navedenog rada sastojala se u tome da se utvrdi rasprostranjenost i sastav šuma dalmatinskog crnog bora u području Biokova. Spomenute šume bile su, naime, dosada u botaničkoj i šumarskoj literaturi spomenute samo uzgred (Beck 1901:140, Horvat 1941, Kušan 1956, Horvatić 1958:54), jer u tome području nisu dosada postojala terenska istraživanja. Stoga je utvrđivanje sastava i rasprostranjenja šuma dalmatinskog crnog bora na Biokovu vrlo zanimljivo i u botaničkom i u šumarsko-praktičnom pogledu.

Treba napose istaknuti, da je ime »dalmatinski crni bor« (*Pinus dalmatica* Vis. s. l.) upotrebljeno u ovome izvještaju samo privremeno; kako je poznato, istraživanja o sistematskoj pripadnosti intraspecifičnih svojta unutar vrste »crni bor« (*Pinus nigra* s. l.), koja vrši M. Vidaković, još su u toku, pa će se tek odrediti, kojoj svojti pripada crni bor s Biokova.

1. **Rasprostranjenost.** Šume dalmatinskog crnog bora razvijene su u području Biokova, koliko sam mogao utvrditi, samo u predjelu Brela — Razdol, a najintenzivnije iznad samih Brela i između vrhova Šibenik (1463) i Razdol (1432), u kraju zvanom »Borovac«. Uz ove sastojine nalazimo mjestimično (na pr. primorski obronci ispod vrha Vošac) tako-

der crni bor, ali to su sađene sastojine. Autohtone šume crnog bora nalazimo samo, kako je rečeno, u području Brela—Razdol, i to na nadmorskoj visini od cca 1300—1500 m.

Ovogodišnja istraživanja morao sam, zbog izuzetno teških terenskih prilika, ograničiti na šumske sastojine u predjelu »Borovac«, a iduće godine nastojat ću ispitati šume crnog bora u području Brela—Bast, te nakon toga dati zaokruženu sliku o čitavom problemu.

2. Sistematski položaj. Šume dalmatinskog crnog bora razvijaju se, prema najnovijim istraživanjima (Horvatić 1958), u svim dosada ispitanim područjima (Pelješac, Brač, Hvar) samo kad poseban facies ili subasocijacija nekih tipskih eu- odnosno submediteranskih zajednica. Trebalo je, dakle, utvrditi, pripadaju li šume crnog bora na Biokovu kojem od već dosada poznatih tipova ili predstavljaju novi tip šume dalmatinskoga crnog bora.

Na temelju ovogodišnjih istraživanja može se sa sigurnošću utvrditi, da se šume dalmatinskog crnog bora na Biokovu ne mogu pribrojiti nijednom dosada opisanom tipu šuma dalmatinskog crnog bora, već predstavljaju svakako novi tip ove šume: to je shvatljivo već iz činjenice, što se te šume, bar koliko je dosada poznato, razvijaju **iznad mediteranskog pojasa**, i to u **pojasu primorske bukove šume**. Osim toga u navedenim se šumama potpuno izgubio čitav niz mediteranskih vrsta, dok se naprotiv često susreću mnoge biljke planinskog pojasa, pogotovu elementi primorske bukove šume odnosno planinskih vriština (*Juniperus nana*, *J. sabina*, *Valeriana montana* i *V. tuberosa*, *Aspidium lonchitis*, *Muscari botryoides*, *Saxifraga rotundifolia* i dr.). Naravno da se ipak još uvijek pojavljuje i izvjestan broj vrsta iz nižeg mediteranskog područja, pogotovu iz submediteranske zone. Prema tome i floristički sastav ovih šuma ukazuje na pripadnost posebnom, dosada još neopisanom tipu.

3. Floristički sastav. U vezi s tim problemom sabran je obilan herbarski materijal i učinjeno desetak fitocenoloških snimaka. Zasada se kao najznačajniji elementi šume dalmatinskog crnog bora na Biokovu mogu navesti ove vrste:

I. sloj drveća: *Pinus dalmatica* Vis. s. l., *Fagus silvatica*;

II. sloj grmlja: *Juniperus nana*, *Pinus dalmatica* Vis. s. l., *Rhamnus saxatilis*, *Fagus silvatica*;

III. sloj niskog rašća: *Bromus erectus*, *Sesleria nitida*, *Muscari botryoides*, *Koeleria pyramidata*, *Arenaria serpyllifolia*, *Globularia cordifolia* i *G. bellidifolia* *Paronychia kapela*, *Moltkea petraea*, *Hieracium* sp., *Campanula portenschlagiana*, *Armeria canescens*, *Festuca* sp., *Valeriana tuberosa* i *V. montana*, *Centaurea triumfetti*, *Astragalus angustifolius*, *Botrychium lunaria*, *Lilium martagon* var. *cattaniae*, *Saxifraga aizoon*, *Poa alpina* var. *vivipara* i dr.

L I T E R A T U R A

- Beck-Mannagetta G.*, 1901. Die Vegetationsverhältnisse d. illyr. Länder. Leipzig.
- Horvat I.*, 1941. Istraživanja vegetacije Biokova, Orjena i Bjelašnice. Ljetopis Jugoslav. akademije, Zagreb.
- Horvatić S.*, 1958. Biljnogeografsko raščlanjenje Krša. Krš Jugoslavije, 5, Split.
- Kušan F.*, 1956. Osobitosti u sastavu i rasporedu biljnog svijeta na planini Biokovu. Biol. glasnik 8 (1955), Zagreb.